

**İktisat Düşüncesinde Evrimci Yol:
İktisat Güncel Evrim Teorisine
Ne Kadar Katkı Yaptı?
(*Meraklısına Notlar*)***

Altuğ Yalçıntaş

No. 108
Ocak, 2010

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
GETA Tartışma Metinleri

Ankara University Faculty of Political Sciences
GETA Discussion Paper Series

* Dr. Altuğ Yalçıntaş, Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İktisat Bölümü.
E-posta: altug.yalcintas@politics.ankara.edu.tr Kişisel İnternet Sayfası: <http://ayalcintas.blogspot.com/>

Tartışma Metinleri serisinde yayınlanan eserlerin görüş, düşünce ve terminolojisi tümüyle yazara ait olup, A.Ü. SBF Gelişme ve Toplum Araştırmaları Merkezi'ni (GETA) bağlamaz.

Tartışma Metinleri bilimsel çalışmaların yayın öncesi akademik diyalog sürecine dahil edilmesi işlevi ile akademik diyalogun geliştirilmesini, güçlendirilmesini ve ihtiyacımız olan eleştiri ortamının oluşturulmasını amaçlamaktadır.

Tartışma Metinleri serisinde yer alan çalışmaların değerlendirilmesi ve eleştirilmesi için, metnin yayınlanıp dağıtılmasını takip eden hafta içerisinde **Tartışma Toplantısı** düzenlenir.

Tartışma Metinleri

Yayın Sekreteri

Arş. Gör. Duygu Türk

E-Posta: duyguturk@gmail.com

Baskı: A.Ü. SBF Matbaası

İKTİSAT DÜŞÜNCESİNDE EVRİMCİ YOL:
İKTİSAT GÜNCEL EVRİM TEORİSİNE NE KADAR KATKI YAPTI?
(MERAKLISINA NOTLAR) *

Dr. Altuğ Yalçıntaş
Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
İktisat Bölümü
06590 Cebeci Ankara TR

E-posta: altug.yalcintas@politics.ankara.edu.tr
Kişisel İnternet Sayfası: <http://ayalcintas.blogspot.com/>

ÖZET

İktisadi düşüncenin son birkaç on yılına baktığımızda “yeni” diyebileceğimiz araştırma alanları içinde evrimci iktisadî ön sıralarda görüyoruz. Bu alanda yapılan çalışmalarda yoğun olarak kullanılan kavramlar arasında bulunan işlem maliyetleri ve görünmeyen yıllar içindeki kullanıma sıklıkları bize bunun işaretlerini veriyor. Öyle ki, sözü edilen kavramların geçirdiği dönüşümü anlamak, genel olarak evrimci iktisat teorisinin geçirdiği dönüşümü anlamak açısından faydalı ipuçları sağlayabilir. Bu çalışma, bu tespitten hareketle önem taşıyan kavramlardan birine, patıkaya bağımlılık kavramına olan ilginin *ISI Web of Knowledge* atıf endekslerine hangi yönde yansıdığını ve atıfların yıllar içindeki seyrinin ne şekilde değiştiğini ele alıyor. ISI veritabanının gösterdiği şu: Doğa bilimleri de dâhil olmak üzere, birçok toplumsal ve beşeri bilim alanında etkili olan patıkaya bağımlılık kavramına ve genel olarak evrimci iktisat teorisine yönelik ilgi, özellikle 1980’lerden itibaren, iki iktisatçının yaptığı bir dizi çalışmayla beraber sıçrama yapmış. Paul David’in (Stanford ve Oxford Üniversiteleri) ve Brian Arthur’un (Santa Fe Enstitüsü) çalışmaları doğal ve toplumsal bilimciler tarafından yakından takip edilmiş ve yıllar içinde yüksek atıflar almış. Günümüzde de farklı bir tablo beklemiyor bizleri: Patıkaya bağımlılık kavramına (dolayısıyla evrim teorisine) olan ilgi artarak sürmekte.

ANAHTAR KELİMELEER: Evrimci iktisat, patıkaya bağımlılık teorisi, iktisadın bibliometrisi, bilimsel araştırmaların iktisadı.

* Bu çalışma, büyük ölçüde, 19 – 20 Kasım 2009 tarihleri arasında Hacettepe Üniversitesi tarafından düzenlenen “Darwin ve Evrimsel İktisat Sempozyumu”nda yapılan konuşmanın metinleştirilmiş halidir. Özenli okuması ve önerileri için Duygu Türk’e teşekkür ederim.

Birçok biyolog ve evrim teorisyeni, özellikle son birkaç on yıldır, “akıllı tasarım” ve “yaratılış teorisi” savunucularının (çoğu zaman haksız) suçlamaları ve itirazlarıyla ilgilenmek durumunda bırakılıyor. İki grup arasındaki tartışmalar daha şimdiden güncel bilim tartışmaları içinde en popüler konular arasındaki yerini almış gibi görünüyor. Bu çalışmada biz de popüler olanın peşinden gideceğiz; fakat popüler olmayan şu sorulara cevap bulmaya çalışacağız.

- (Evrimci) iktisat üzerine yürütülen tartışmalar güncel evrim teorisyenleri için ne kadar önem taşıyor? Bu önemin büyüklüğü nedir ve bunu nasıl ölçebiliriz?
- Sayısal (daha çok istatistiksel) ifadeler kullanarak evrimci iktisat literatürü ile ilgilenenlerin güncel evrim teorisine yaptığı katkıyı nasıl değerlendirebiliriz?

Bu soruların popüler olmamasının bir sebebi bazı eleştirmenler için “evrimci iktisat” adı verilen araştırma alanının tanındık olmamasından kaynaklanıyor olabilir. Halbuki, evrimci iktisat, iktisadi düşüncenin son birkaç on yılına baktığımız zaman “yeni” diyebileceğimiz araştırma alanları için ön sıralarda geliyor. Evrimci iktisadı özgünleştiren en önemli nokta iktisadi olayların açıklanmasında biyoloji alanında da kullanılan evrim metaforlarının kullanılmasıdır (Hodgson 2005). İktisatta evrim metaforlarının kullanılmasıyla üretim, bölüşüm ve tüketim ilişkileri durağan değil sürekli dönüşümlerin görüldüğü, geçmişten devralınan kurumların üzerine inşa edildiği, sadece deterministik olmayan, aynı zamanda şans faktörlerinin de birikimsel sonuçlara yol açtığı bir evren içinde algılanır. Bu evren zorunlu olarak belli bir amaca doğru (örneğin “ileri”ye doğru) gelişmez. Başka bir ifadeyle, “gelişme” ve “ilerleme” alternatifi olmayan iktisadi ve toplumsal paradigmlar değildir. Evrimci iktisat alanında ürün veren araştırmacılar ekonomik ve sosyal alandaki evrimi açıklarken, bu alana özgü açıklama araçlarını zenginleştirmekle kalmazlar, aynı zamanda, geleneksel iktisadın (“ontolojisinin”) sınırlarını da yeniden çizerler (Klaes 2004, Lawson 2003: 28-62). İktisat artık sadece sınıflar arasındaki çelişkilerin “kötümser” analizlerine yer veren bir bilim dalı olmanın ötesinde, farklı alışkanlıklara ve geçmişlere sahip bireylerin toplumsal konvansiyonlara adaptasyonunu amaçlayan davranışlarını inceleyen bir araştırma alanıdır (Young 1993, Huyck *et al.* 1997). İktisat artık fiyatı artınca talebi düşen metallerin incelenmesiyle sınırlamaz kendisini; ekonomi, gösteriş etkisi altında yapılan tüketim kalıplarının, yani fiyatın ve talebin karşılıklı olarak artabildiği koşulların da bilimidir (Veblen 1899). İktisat sadece öngörü kabiliyeti yüksek modeller üretmekle ilgilenip bunun dışında kalan konulara ilgisiz kalarak kendisini kısıtlayamaz. Evrimci iktisatçılar piyasa ilişkilerini fiyatların ötesine geçen değerler sistemi üzerinden açıklamaya çalışır (McCloskey 2006). Evrimci iktisat ile birlikte piyasa ilişkilerini oluşturan (ya da piyasalara içkin) kurumsal yapılar da araştırma alanı içine dâhil edilir. Bu şekilde iktisat mühendislikten çok, sosyoloji ve diğer toplumsal bilimlere yaklaşır ve uzun bir zamandır tereddütle yaklaştığı beşeri bilimlerle ilişkisini yeniden kurar. (Genel olarak evrimsel ve kurumcu iktisat konusunda bkz. Özveren 2007.)

Yukarıda sorduğumuz iki soru boşa gidecek bir çabanın ürünleri gibi algılanabilir. Zira birçok eleştirmen için “evrim” ve “iktisat” hala yan yana gelemeyecek iki ayrı kavramsallaştırmadır. Aslına bakılırsa, iktisada ve iktisadın evrim teorisi ile olan ilişkisine yönelik şüphe duyanların sayısı oldukça fazla. Son birkaç on yıldır iktisat felsefesi alanında yazılıp çizilenleri hatırlarsak, bir bilim olarak iktisadın, aynen güncel evrim teorisi gibi, haklı veya haksız bir takım suçlamalarla uğraşmak zorunda kaldığı sonucunu çıkarabiliriz. Tabii, iktisadın durumunun biyologlara göre bir parça farklı olduğunu belirtmeliyiz. Sebebi şu: İktisatçı

olmayanlar ve iktisat felsefesi ile ilgilenmeyenler konuya yabancı olabilirler. Ancak birçoklarına göre, “iktisadın akıllı tasarımcıları” diyebileceğimiz grup içinde iktisat dışındaki alanların hemen hemen hepsinden bilim insanları var – buna tarihçiler, felsefeciler ve sosyologlar dâhil (Bu konuda bkz.: Fullbrook 2003, McCloskey 1994, 2002). Dolayısıyla, iktisadın daha güçlü rakipler karşısında mücadele etmesi gerektiğini ve bu mücadelenin çok daha dikkate değer yanlar taşıdığını söyleyebiliriz. Meseleyi biraz daha açalım.

İktisadın geleneksel sınırları içinde olmayan birçok bilim insanı, iktisadın “akademik kültürü”ne (Klamer 2007: 37 – 50) karşı bir savaş açmış durumdadır. Her ne kadar iktisadın sadece uygulayıcısı durumunda olanlar için bu tartışmalar pratik sonuçlara ulaşmayacak gibi görünse de (Blaug 2001) bir bilim olarak iktisadı geniş anlamda entelektüel bir faaliyet olarak görmeye devam edenler için durum kaygı verici. Tartışmalar içinde ortaya atılan ciddi savlardan biri şu: iktisat beşeri bilimlerden, özellikle de tarih disiplininin gittikçe uzaklaşıyor, tarihsizleştirilerek ve felsefesizleştirilerek bir tür mühendislik haline geliyor. Buna birçok iktisatçı itiraz etmeyebilir. En nihayetinde mühendis kökenli iktisatçılar, sosyologlar ve tarihçilerle karşılaştırıldığında, matematik ve istatistik gibi konularda karşılaştırmalı üstünlüklere sahipler. Bu konuda söylenecek pek söz yok. Ama şu soru çok mu yersiz: Tarihsiz ve felsefesiz bir beşeri bilim mümkün müdür? (David 1997).

Bu sorunun üzerine gitmenin bugünkü iktisadı anlamak noktasında yerinde olacağını düşünüyorum. Elbette büyük tartışmaların yaşandığı bu literatüre ilişkin bir tek çalışma ancak bir dipnota konulabilecek ağırlıkta bir katkı sağlayacaktır. Zaten benim de amacım “iktisadın ötekisi”nin (özellikle de tarih disiplininin) iktisatla olan ilişkisi üzerine mütevazı bir takım sonuçlara ulaşmak. Bir anlamda, iktisat ve doğa bilimleri ilişkisinin büyüklüğü üzerinde düşünme niyetindeyim. Hedefim, bu ilişkiyi sayısal olarak ortaya koymak. Başka bir ifade ile iktisat ve “iktisadın ötekisi” arasındaki ilişkinin büyüklüğünü ölçmek

Burada düşeceğim (kimi zaman kısa) notlar daha ziyade meraklısına hitap ediyor olabilir. Zira evrim teorisi üzerine düşünmeyenlere bu çalışmanın sonuçları pek de ilgi çekici gelmeyecektir. Hiç şüphe yok ki iktisadın epistemolojisinin evrim kuramıyla kurduğu doğrudan ilişkinin niteliği üzerine düşünmek istatistiklerin ötesine geçmeyi gerektiriyor. Ancak (evrimci) iktisat teorisi ve (genel) evrim teorisi arasındaki entelektüel alışverişin yorumlanması işinin başka çalışmaların konusu olması gerektiğini kanımsındayım (Örnek olması açısından: Yalçıntaş 2009, Bölüm II: 41 – 124). Burada, söylemem gerekeni en iktisatlı şekilde söylemek adına, sadece sayısal niteliği olan bulgulardan hareketle birkaç nitelikli sonucu zikretmekle yetineceğim.

Görüleceği gibi bu çalışma bir “atıf analizi” çalışması. Amacımız *ISI Web of Knowledge* ve *RePec* gibi veri tabanı sağlayıcılarının sunduğu büyüklükleri kullanarak özellikle 1980 sonrasında iktisat teorisinin güncel evrim teorisine yaptığı katkıyı ölçmek. Burada kullandığımız yöntemlerin en sofistike halleri “bibliometri” adı verilen alanda yapılan sayısız yayın tarafından birkaç on yıldır kullanılıyor (Örnek olarak bkz.: Diamond 1989 ve Kim *et al.* 2006). Bense henüz bu tekniklerin amatör bir kullanıcısıyım.

Bibliometri alanındaki yayınlar, atıf ya da etki faktörü gibi çeşitli ölçütlere göre yazar, makale ve araştırma alanlarını belli bir sıraya dizer. Bu alanda yapılan çalışmaların çoğu gösteriyor ki (özellikle iktisat için konuşursak) sıralamalar ilk 50 ya da 100 üniversite ve iktisat bölümü, ilk 100 bilimci, makale ya da dergi ve yayınevi için pek de farklılık göstermiyor. Çalışmalar arasındaki farklar ayrı ayrı ölçütlerin kullanılıyor olmasından kaynaklanıyor. Dolayısıyla sadece niceliksel yöntemler kullanılarak yapılan sıralamalar bize çoğu zaman her koşulda

geçerli “nesnel” bilgiyi sağlamanın çok uzağındalar. Bu durumu olağan karşılamak gerektiği kanısındayım. Zira ihtiyaç ve isteklerin farklılığına göre hangi ölçütü seçeceğimiz, doğal olarak, niceliksel analizin ötesindeki değerlendirmeleri gerektirecektir. Öyle ki, örneğin iktisadın belli bir alanında en çok atıf alan makale ya da yazar, iktisadın tamamı için en önemli makale ya da yazarlar arasına giremeyebiliyor. Ya da Nobel İktisat Ödülleri her zaman belli bir alanda en çok atıf alan çalışmaların yazarlarına verilmiyor. Medyada ve internette en göz önünde olan iktisatçılar her zaman en çok atıf alanlar ya da Nobel Ödülü sahibi olanlar değiller. Niceliksel analiz ancak niteliksel bilgiyle beslendiği zaman anlamlı olabiliyor.

Bu sebeple, kısa olmak şartıyla, istatistiksel verilerin analizine geçmeden önce, evrimci iktisat ve güncel evrim teorisi ile ilgili olarak birkaç küçük not düşmenin faydalı olacağı kanısındayım. Bu notları takiben elde edebildiğim ve yeniden ürettiğim birkaç tablo yardımıyla ilgilendiğimiz alana ilişkin bir dizi sonuca ulaşmaya çalışacağım. Sonuç bölümünde daha ayrıntılı olarak ele aldığım gibi, bu çalışma şunu gösteriyor: *iktisat, “ötekisi” ile olan engelleri aşmış görünüyor. Özellikle doğa bilimleri ve iktisatçılar arasındaki atıf yoğunlukları iktisadın hitap ettiği kitlenin sadece iktisatçılar olmadığını gösteriyor. İktisat, artık, fizikçiler ve biyologlar da dâhil birçok alandan bilim insanı tarafından takip ediliyor.*

FİZİKTEN İKTİSADA, İKTİSATTAN BİYOLOJİYE

İktisat ve doğal bilimlerinin ilişkisi üzerine zengin bir literatür var (Bu konuda bkz. Çakır 1998). Alanda ilk akla gelen isimlerden biri şüphesiz ki Phillip Mirowski ve kitabı *More Heat Than Light* (1991). Mirowski’nin kitabında ve ardından yayımlanan birkaç makalesinde savunduğu argüman kabaca şu şekilde özetlenebilir: sosyal bilimler doğa bilimleri (özellikle de fiziği) izler. Toplumsal bilimler (ve özellikle de iktisat) doğa bilimlerinin yöntemsel izinden gider. Fizik “enerji” metaforu üzerine inşa edilmiştir. Fizik biliminin epistemolojisinin gelişimini anlamak için enerji metaforunun geçirdiği dönüşümü anlamak yeterlidir. Aynı şekilde, iktisat da “değer” metaforu üzerine inşa edilmiştir. İktisat biliminin epistemolojisinin gelişimini anlamanın yolu da değer metaforunun geçirdiği dönüşümü anlamaktan geçer. Enerji ve değer metaforları fizikçiler ve iktisatçılarca benzer şekillerde anlaşılabilir; dolayısıyla, iktisadın ve fiziğin geçirdiği dönüşümler birbirine benzer özellikler taşıyagelmiştir. İktisatçıların anladığı şekliyle determinizm, matematiksel yöntemler, modellerin öngörü kabiliyeti gibi konular büyük ölçüde fiziğin bu alanlarda elde ettiği başarı sayesinde meşruluk kazanmıştır. İktisat, fiziğin izinden giderek gerçek bir bilim haline gelmiştir.

Fiziğin iktisat üzerindeki etkisi (en azından Mirowski’nin gösterdiği şekliyle) kolay kolay yadsınmaz. Ancak arada her zaman ve koşulda geçerli bir paralellik olduğunu varsaymak yanlış olur. En azından iki farklı sebeple:

1. Fizik ve iktisat arasında her zaman tek yönlü ve homojen bir ilişki olmamıştır: Başka bir ifade ile fizikçiler de iktisatçılardan etkilenmişlerdir. Bunun bir örneği Nicholas Georgescu-Roegen’in *The Entropy Law and the Economic Process* (1971) kitabıdır. Bu kitapta söylenen kısaca şudur: İçinde bulunduğumuz fizik evren geri döndürülemez biçimde kaosa doğru gitmektedir ve bunun en büyük sebebi iktisadi süreçlerin entropik doğasıdır. Eğer insanoğlu uzun dönemde türünün devamı arzusundaysa kullanmakta olduğu (iktisadi) kaynaklara ilişkin ekonomik birtakım önlemler almak durumundadır. Söz konusu ilişkinin daha güncel diğer birçok örneğini “ekonofizik” alanında bulabiliriz. Özellikle Santa Fe Enstitüsü’nün bünyesindeki iktisatçıların çalışmalarını buna örnek gösterebiliriz (Örneğin bkz. Arthur 1990, 1999 vd.).

2. İktisat sadece fizikçileri değil, biyologları da etkilemiştir. Bunun sadece bir örneği Thomas Malthus ve Charles Darwin arasındaki etkileşimdir. Darwin, şunları söylüyor:

Ekim 1838'de ... eğlence olsun diye Malthus'un Nüfus Üzerine [1798]'sini okumaya başladım. Hayvanların ve bitkilerin davranışlarına ilişkin uzun süreli gözlemlerim beni hayatta kalma mücadelesinin anlamını kavramaya hazırlamış olduğundan, birdenbire kafamda, bu koşullar altında uygun değişikliklerin korunma eğilimi gösterip uygun olmayanların yok olacağı düşüncesi çakıverdi. Bu, yeni türlerin ortaya çıkması sonucunu doğuracaktı. (Aktaran Gould 2005: 4.)

Malthus ve Darwin arasındaki ilişki, Mirowski'nin gösterdiğinin aksine evrim teorisinin en önemli kilometre taşı olan *Origin of Species* (1859) adlı kitabının büyük ölçüde politik iktisatçı Thomas Malthus'un yazdıklarının etkisi altında olduğunu gösteriyor. Yani eğer doğa bilimleri ve toplumsal bilimler arasında bir ilişkiden bahsedilecekse bu nedenselliğin yönü aynı zamanda tersine doğru da işler: toplumsal bilimler de (ve özellikle klasik politik iktisat) doğa bilimlerini etkilemiştir.

İktisat ve biyoloji arasındaki bu alışveriş 19. yüzyılın sonunda Thorstein Veblen ve Alfred Marshall'ın konu üzerine yaptığı katkılar yoluyla farklı bir boyuta taşındı (Veblen 1898, 1961 ve Marshall 1898, 1961). Fakat diğer taraftan, Schumpeter'in güncel yorumcularını dışarıda bırakırsak, iktisat literatüründe 1980'lere gelinceye kadar evrim meselesine dair büyük bir "boşluk" hâkimdi. Başka bir ifade ile iktisadın evrim teorisi konusundaki sessizliği son birkaç on yıla kadar sürdü. İktisadın içindeki evrim ilgisinin ancak son yıllarda üst noktalara tırmandığını görüyoruz. Aşağıdaki tarama bize bu sonucu en açık şekliyle veriyor. (Bkz.: Panel I).

PANEL I

ISI Web of Knowledge veri tabanında Darwin, evolutionary theory ve evolutionary economics anahtar kelimeleriyle yapılan taramanın sonuçları

	Darwin (1955-2009)	Evolutionary Theory (1948-2009)	Evolutionary Economics (1966-2009)
Yayın Sayısı			
Atıf Sayısı			

KAYNAK: ISI Web of Knowledge © <http://www.isiknowledge.com> Ekim 2009

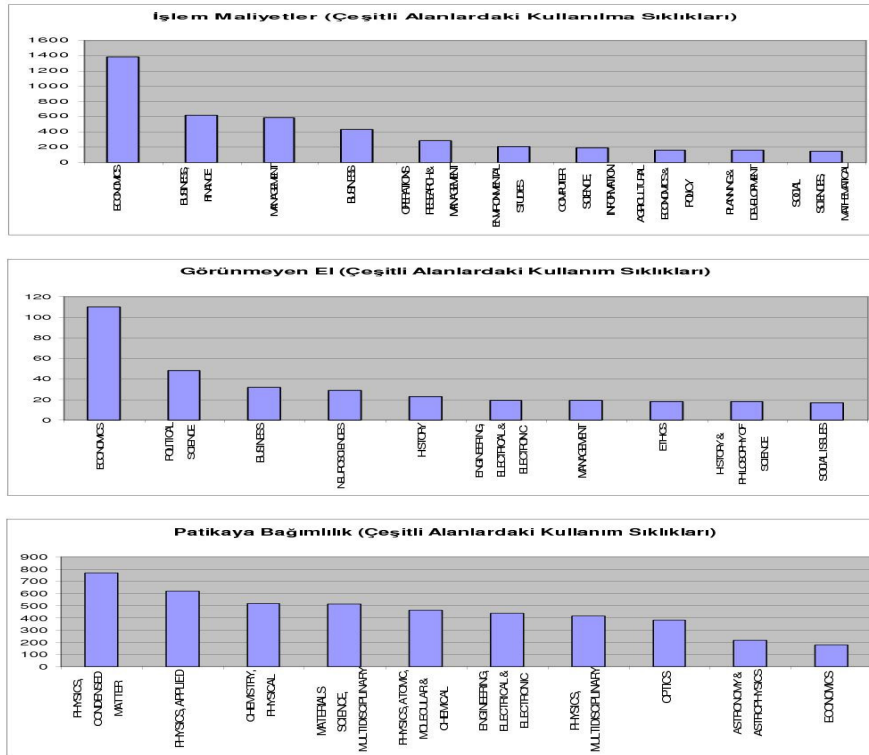
Bu tablo bize yukarıdaki argümanın sağlamlasını veriyor olsa da en detaylı ölçümü sunmuyor kanısındayım. Zaten hiçbir niceliksel araç kullanmadan bu alanda çalışma yapan herkes şunu kolaylıkla söyleyecektir: evrim teorisine, Darwin'e ve evrimci iktisada olan ilgi son birkaç on yıldır artarak devam etmektedir. Peki bu noktada sağduyunun ötesindeki bilgiye nasıl ulaşabiliriz? Acaba ulaşabildiğimiz istatistikleri ve *ISI Web of Knowledge*'ın akıllı yazılımını biraz daha kurnazlık yaparak nasıl kullanabiliriz? Benim cevap bulmak istediğim soru şu: nasıl oldu da yayımlar ve atıflar alanında evrimci iktisada olan ilgi son birkaç on yılda arttı? Evrimci iktisadi okuyanlar kimler? Kimler iktisatçıları kendi çalışmalarında kullanıyor?

Bunu öğrenmenin birçok farklı yolu olabilir. Benim kullandığım yöntem bir takım anahtar kavramların kullanıldığı yayınların yıllar içerisindeki performansını gözlemlemek. Elde edeceğimiz büyüklükler bize bu kavramların ait olduğu literatürdeki çalışmaların yoğunluğunun yönünü gösterecek.

Kullanabileceğimiz anahtar kavramlar arasında şunların olduğunu düşünüyorum:

1. İşlem maliyetleri (*transaction costs*): Ronald Coase, Oliver Williamson vd.
2. Görünmeyen el (*invisible hand*): Friedrich von Hayek vd.
3. Patikaya bağımlılık (*path dependence*): Paul David, Brian Arthur, Douglass North vd.

PANEL II
ISI Web of Knowledge veri tabanında işlem maliyetleri (*transaction costs*), görünmeyen el (*invisible hand*) ve patikaya bağımlılık (*path dependence*) kavramlarının kullanıldığı araştırma alanlarının karşılaştırmalı dağılımı

KAYNAK: ISI Web of Knowledge © <http://www.isiknowledge.com> Ekim 2009

Bunlar içinde ilk ikisinin çalışmamız için uygun olmayan bir özelliği var. İşlem maliyetleri ve görünmeyen el kavramları yoğunluklu olarak sosyal ve beşeri bilimciler tarafından kullanılıyor. Doğal bilimciler bu kavramlarla pek de ilgilenmiyor [1]. Oysa patikaya bağımlılık kavramı daha çok “demokratikleşmiş” bir kavram. Patikaya bağımlılık hem doğal bilimciler hem de toplumsal bilimciler tarafından sıklıkla kullanılıyor. Dolayısıyla eğer patikaya bağımlılık kavramını çalışırsak bu kavramın kullanılma sıklığının yıllar içindeki seyri bize geniş anlamda bilimlerin evrim teorisi konusundaki hassasiyetine ilişkin daha güçlü işaretler verecektir. Bu konuda yukarıdaki tablolar bu argümanın sağlanmasını sunuyor. (Bkz.: Panel II).

Peki, acaba iktisadın içindeki dağılım konusunda neler söyleyebiliriz? İktisadın en çok kullanılan makaleleri arasında, sadece atıf sayılarını göz önüne alırsak, evrim teorisi ilgisi hakkında neler söyleyebiliriz? Aşağıdaki tablo bu soruya kısmen cevap verebilir. “Kısmen” diyoruz çünkü bunun gibi bir liste üretmenin çeşitli zorlukları var. En büyük zorluk belirleyeceğimiz hesaplama ölçütü konusunda. İlgili literatürde bu listenin farklı hallerini bulmamız mümkün. İşin doğrusu bu tablonun bir tane olması mümkün değil. Bu listeler farklı ölçütler kullandıkları için farklılık gösteriyor. Benim amacım bu listelerin en iyisini üretmek değil. Tam tersine, evrimci iktisat literatürünün tüm iktisat teorisi içindeki ağırlığını bir parça görebilmek. Panel III büyük ölçüde *ISI Web of Knowledge* ile *RePec* veri tabanları karşılaştırılarak hazırlandı.

PANEL III

İktisatta En Çok Atıf Alan Bazı Makaleler

- 1 Başlık: PROSPECT THEORY - ANALYSIS OF DECISION UNDER RISK
Yazar(lar): KAHNEMAN D, TVERSKY A
Kaynak: **ECONOMETRICA** Cilt: 47 Sayı: 2 Sayfalar: 263-291 Yayınlandığı Yıl: 1979
Atıf Sayısı: 5,545
- 2 Başlık: A HETEROSKEDASTICITY-CONSISTENT COVARIANCE-MATRIX ESTIMATOR AND A DIRECT TEST FOR HETEROSKEDASTICITY
Yazar(lar): WHITE H
Kaynak: **ECONOMETRICA** Cilt: 48 Sayı: 4 Sayfalar: 817-838 Yayınlandığı Yıl: 1980
Atıf Sayısı: 5,217
- 3 Başlık: THEORY OF FIRM - MANAGERIAL BEHAVIOR, AGENCY COSTS AND OWNERSHIP STRUCTURE
Yazar(lar): JENSEN MC, MECKLING WH
Kaynak: **JOURNAL OF FINANCIAL ECONOMICS** Cilt: 3 Sayı: 4 Sayfalar: 305-360 Yayınlandığı Yıl: 1976
Times Cited: 4,812
- 4 Başlık: COINTEGRATION AND ERROR CORRECTION - REPRESENTATION, ESTIMATION, AND TESTING
Yazar(lar): ENGLE RF, GRANGER CWJ
Kaynak: **ECONOMETRICA** Cilt: 55 Sayı: 2 Sayfalar: 251-276 Yayınlandığı Yıl: 1987
Atıf Sayısı: 4,089
- 5 Başlık: SAMPLE SELECTION BIAS AS A SPECIFICATION ERROR
Yazar(lar): HECKMAN JJ
Kaynak: **ECONOMETRICA** Cilt: 47 Sayı: 1 Sayfalar: 153-161 Yayınlandığı Yıl: 1979
Atıf Sayısı: 3,809
- 6 Başlık: PRICING OF OPTIONS AND CORPORATE LIABILITIES
Yazar(lar): BLACK F, SCHOLES M
Kaynak: **JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY** Cilt: 81 Sayı: 3 Sayfalar: 637-654 Yayınlandığı Yıl: 1973
Atıf Sayısı: 3,710
- 7 Başlık: THE PROBLEM OF SOCIAL COST
Yazar(lar): COASE RH
Kaynak: **JOURNAL OF LAW & ECONOMICS** Cilt: 3 Sayı: OCT Sayfalar: 1-44 Yayınlandığı Yıl: 1960
Times Cited: 2,903
- 8 Başlık: AUTOREGRESSIVE CONDITIONAL HETEROSCEDASTICITY WITH ESTIMATES OF THE VARIANCE OF UNITED-KINGDOM INFLATION
Yazar(lar): ENGLE RF
Kaynak: **ECONOMETRICA** Cilt: 50 Sayı: 4 Sayfalar: 987-1007 Yayınlandığı Yıl: 1982
Atıf Sayısı: 2,892
- 9 Başlık: DISTRIBUTION OF THE ESTIMATORS FOR AUTOREGRESSIVE TIME-SERIES WITH A UNIT ROOT
Yazar(lar): DICKEY DA, FULLER WA
Kaynak: **JOURNAL OF THE AMERICAN STATISTICAL ASSOCIATION** Cilt: 74 Sayı: 366 Sayfalar: 427-431 Yayınlandığı Yer: 1979
Atıf Sayısı: 2,707
- 10 Başlık: ROBUST LOCALLY WEIGHTED REGRESSION AND SMOOTHING SCATTERPLOTS
Yazar(lar): CLEVELAND WS
Kaynak: **JOURNAL OF THE AMERICAN STATISTICAL ASSOCIATION** Cilt: 74 Sayı: 368 Sayfalar: 829-836 Yayınlandığı Yıl: 1979
Atıf Sayısı: 2,643

KAYNAKLAR: *ISI Web of Knowledge* © <http://www.isiknowledge.com> Ekim 2009 ve *Research Papers in Economics* © <http://www.repec.org> Ekim 2009

Bu listenin bize gösterdiği şu: ilk on makale içindeki (en az) iki makale aynı zamanda evrimci iktisat literatürü içinde de çok sıklıkla kullanılan iki makaledir. (Bunlar gri tonla işaretlendi.) Başka bir ifade ile evrimci iktisat literatüründe çok sık kullanılan iki makale tüm iktisat literatürü içinde atf sayılarına göre sıralama yaptığımız zaman da en sık kullanılan makaleler arasına giriyor. Bu da gösteriyor ki evrimci iktisat genel olarak iktisat teorisi içerisinde en popüler alanlardan bir tanesi.

Evrimci iktisadın genel olarak iktisat bilimi içinde popüler olduğuna dair önermeyi başka yollarla da doğrulamak mümkün. Örneğin, son yıllarda verilen Nobel Ödülü'nün sahiplerinin arasında evrimci iktisat literatürüne katkı yapmış iktisatçıların adlarını sıklıkla görmekteyiz: Oliver Williamson (2009), Paul Krugman (2008), Douglass North (1993) ve Ronald Coase (1991) bunlardan sadece bazıları.

PANEL IV

Evrimci İktisatta En Çok Atf Alan Bazı Makaleler

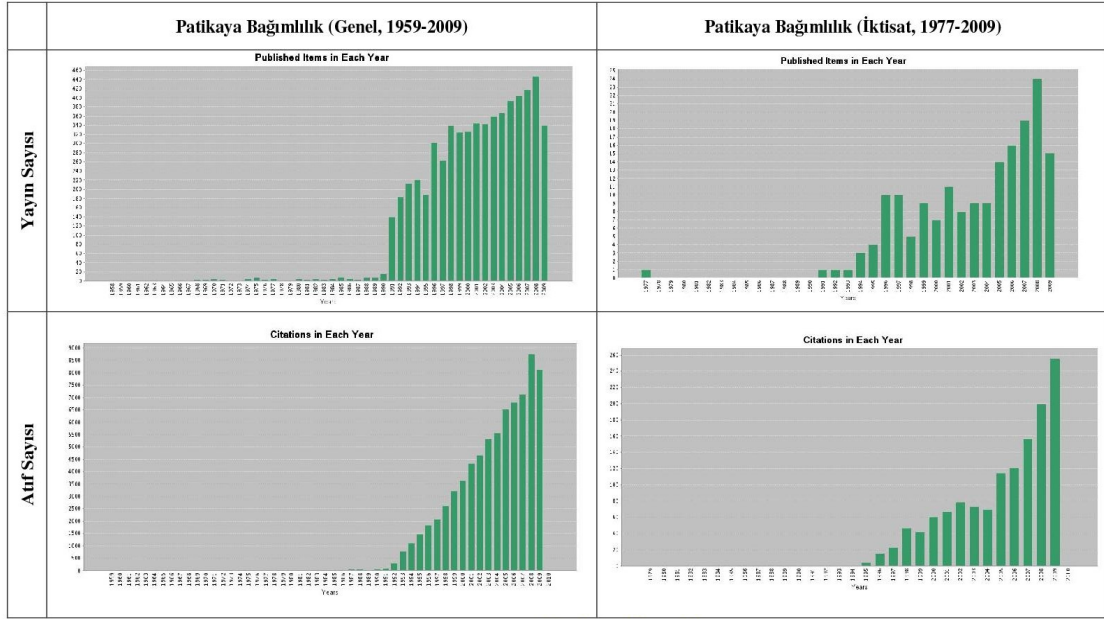
- 1 Başlık: THEORY OF FIRM - MANAGERIAL BEHAVIOR, AGENCY COSTS AND OWNERSHIP STRUCTURE
Yazar(lar): JENSEN MC, MECKLING WH
Kaynak: **JOURNAL OF FINANCIAL ECONOMICS** Cilt: 3 Sayı: 4 Sayfalar: 305-360 Yayınlandığı Yıl: 1976
Atf Sayısı: 4,812
- 2 Başlık: THE PROBLEM OF SOCIAL COST
Yazar(lar): COASE RH
Kaynak: **JOURNAL OF LAW & ECONOMICS** Cilt: 3 Sayı: OCT Sayfalar: 1-44 Yayınlandığı Yıl: 1960
Atf Sayısı: 2,903
- 3 Başlık: MARKET FOR LEMONS - QUALITY UNCERTAINTY AND MARKET MECHANISM
Yazar(lar): AKERLOF GA
Kaynak: **QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS** Cilt: 84 Sayı: 3 Sayfalar: 488-500 Yayınlandığı Yıl: 1970
Atf Sayısı: 2,135
- 4 Başlık: PRODUCTION, INFORMATION COSTS, AND ECONOMIC ORGANIZATION
Yazar(lar): ALCHIAN AA, DEMSETZ H
Kaynak: **AMERICAN ECONOMIC REVIEW** Cilt: 62 Sayı: 5 Sayfalar: 777-795 Yayınlandığı Yıl: 1972
Atf Sayısı: 2,085
- 5 Başlık: TRANSACTION-COST ECONOMICS - GOVERNANCE OF CONTRACTUAL RELATIONS
Yazar(lar): WILLIAMSON OE
Kaynak: **JOURNAL OF LAW & ECONOMICS** Cilt: 22 Sayı: 2 Sayfalar: 233-261 Yayınlandığı Yıl: 1979
Atf Sayısı: 1,110
- 6 Başlık: INCREASING RETURNS AND ECONOMIC-GEOGRAPHY
Yazar(lar): KRUGMAN P
Kaynak: **JOURNAL OF POLITICAL ECONOMY** Cilt: 99 Sayı: 3 Sayfalar: 483-499 Yayınlandığı Yıl: 1991
Atf Sayısı: 979
- 7 Başlık: CLIO AND THE ECONOMICS OF QWERTY
Yazar(lar): DAVID PA
Kaynak: **AMERICAN ECONOMIC REVIEW** Cilt: 75 Sayı: 2 Sayfalar: 332-337 Yayınlandığı Yıl: 1985
Atf Sayısı: 887
- 8 Başlık: COMPETING TECHNOLOGIES, INCREASING RETURNS, AND LOCK-IN BY HISTORICAL EVENTS
Yazar(lar): ARTHUR WB
Kaynak: **ECONOMIC JOURNAL** Cilt: 99 Sayısı: 394 Sayfalar: 116-131 Yayınlandığı Yıl: 1989
Atf Sayısı: 796
- 9 Başlık: CONSTITUTIONS AND COMMITMENT - THE EVOLUTION OF INSTITUTIONS GOVERNING PUBLIC ...
Yazar(lar): NORTH DC, WEINGAST BR
Kaynak: **JOURNAL OF ECONOMIC HISTORY** Cilt: 49 Sayı: 4 Sayfalar: 803-832 Yayınlandığı Yıl: 1989
Atf Sayısı: 467
- 10 Başlık: THE RHETORIC OF ECONOMICS
Yazar(lar): MCCLOSKEY DN
Kaynak: **JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE** Cilt: 21 Sayı: 2 Sayfalar: 481-517 Yayınlandığı Yıl: 1983
Atf Sayısı: 209

KAYNAKLAR: ISI Web of Knowledge © <http://www.isiknowledge.com> Ekim 2009 ve Research Papers in Economics © <http://www.repec.org> Ekim 2009

Panel IV evrimci iktisat literatürü içinde en çok atf alan bazı makaleleri gösteriyor. Bu makaleler evrimci iktisat üzerine bir ders vermek istesek ya da bu literatürde okumaya başlayacağımız bazı makaleleri seçmek işine girişsek, muhtemelen seçmek isteyeceğimiz on makaleyi veriyor bize. Bunu hazırlarken ilgili literatürdeki en popüler yazarların en çok atf

alan makalelerini seçmeye gayret ettik. Bu tablodan çıkan sonuç da şu: listelenen makalelerin aldığı (toplam) atıf sayılarına baktığımızda, genel iktisat literatürü içinde (mikro iktisat, para teorisi, kalkınma iktisadı gibi) evrimci iktisat araştırma programı en popüler konular arasında yer alıyor.

PANEL V
ISI Web of Knowledge veritabanında patikaya bağımlılık kavramını kullanan makalelerin yıllara göre değişen yayın ve atıf yoğunluğu.

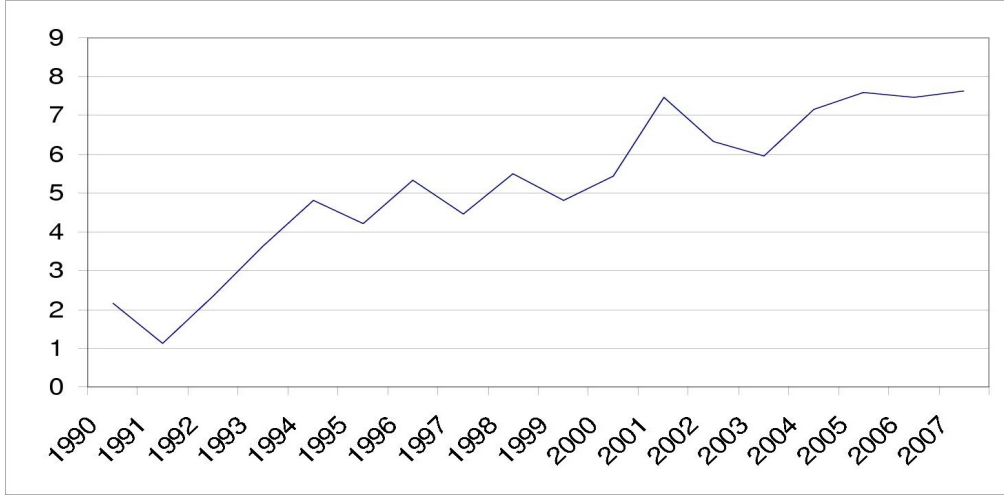

KAYNAK: ISI Web of Knowledge © <http://www.isiknowledge.com> Ekim 2009

Peki, bu durum ne zamandan beri geçerliliğini koruyor? Yani, ne zamandan beri iktisatçılar evrim teorisi ile ilgilenir oldular? PANEL V, patikaya bağımlılık kavramını kullanan makalelerin (yani bir anlamda “patikaya bağımlılık literatürü” diyebileceğimiz alanın) yıllara göre yayın ve atıf yoğunluklarını gösteriyor. Buradan çıkardığımız sonuç şu: 1990’lardan itibaren patikaya bağımlılık kavramsallaştırmasına (ve dolayısıyla evrimci iktisada) olan ilgi artarak sürmüştür. Dikkatlerden kaçmasın: Burada sadece sosyal bilimlerden değil, tüm bilimlerden bahsediyoruz. Başta da değindiğimiz gibi, patikaya bağımlılık kavramı iktisat literatürünün dışında da oldukça sık kullanılan bir kavram. Özellikle fizik ve kimya alanlarında patikaya bağımlılık kavramı oldukça yoğun bir biçimde kullanılıyor.

Acaba iktisadın patikaya bağımlılık kavramına olan ilgisi hakkında ne diyebiliriz? İktisatçılar 1980’lerin sonlarından itibaren evrimci iktisat alanında yayın yapmaya başlamışlar. Yayın sayısı bugüne kadar artarak devam etmiş. İktisatçıların evrimci iktisat alanında yaptığı yayınlar o kadar önemli ki evrimci iktisada yapılan atıflar da yayın sayısına paralel olarak artmış ve artmaya devam ediyor. Bunun böyle olması gerekmezdi: yani, yayın sayısı azalırken atıf sayısı artmaya devam edebilirdi. Ama iktisatçılar için durum oldukça iyi: hem yayın sayısı artıyor hem de atıf sayısı artıyor [2].

PANEL VI
İktisadın patikaya bağımlılık literatürü (dolayısıyla güncel evrim teorisi) üzerindeki ağırlığının yıllara göre seyri

KAYNAK: Yalçınbaş (2009)

PANEL VI, iktisadın patikaya bağımlılık literatürü içinde ne denli önemli bir yer işgal ettiğini ve bu etkinin ne şekilde arttığını gösteriyor.

Sonucumuz şu: Evrimci iktisatçılara sadece toplumsal bilimciler atıf yapmıyor. Evrimci iktisatçılar toplumsal bilimler dışındaki alanlardan da atıf alıyorlar. Fizikçiler ve kimyacılar da evrimci iktisat literatürünü takip ediyorlar. Ve bu takip süreci artarak devam ediyor.

Gelelim evrimci iktisat içinde hangi çalışmaların atıf aldığına. Bu soruya cevap verebilmek için PANEL VII iki ayrı tablo halinde hazırlandı. TABLO A'da ISI atıf endekslerinde patikaya bağımlılık kavramını en çok kullanan on makaleyi görmekteyiz. Fakat bu tablo okuyucuyu yanıltmamalıdır. Zira TABLO B ISI atıf endekslerindeki bir sorunu gün yüzüne çıkartıyor.

TABLO B bizim yaptığımız bir liste. Bu listeyi hazırlarken şu soruyu sorduk: "Evrimci iktisat alanında bir derleme yapmak istiyoruz ya da evrimci iktisat alanında bir ders açmak istiyoruz. Acaba hangi on makaleyi kullanmalıyız?" Bunu yaparken ISI endekslerini kullanmadık. Sadece ilgili literatürde önemli olduğunu düşündüğümüz on adet makaleyi listeledik ve ardından *ISI Web of Knowledge*'ta bu listedeki makalelerin kaç atıfla temsil edildiğini araştırdık. Sonuçlar TABLO A'ya göre farklıydı. Gördüğümüz gibi, sadece atıf rakamlarına bakarak, bilimsel çalışmaların entelektüel içeriklerine ilişkin en doğru yargıya ulaşamayabiliyoruz. Niteliksel yöntemler kullanarak tarama yaptığımızda veri tabanı bizlere daha farklı sonuçlar veriyor.

PANEL VII
TABLE A: ISI Web of Knowledge veri tabanında patikaya bağımlılık literatürü üzerine yapılan çalışmalar arasında en çok atıf alan 10 makale

YAZAR(LAR)	MAKALE BAŞLIĞI	YAYIMLANDIĞI DERGİ	CİLT (SAYI)	YAYIN YILI	ATIF SAYISI
1 Grief	CULTURAL BELIEFS AND THE ORGANIZATION OF SOCIETY	<i>Journal of Political Economy</i>	102 (5)	1994	247
2 Liebowitz and Margolis	PATH DEPENDENCE, LOCK-IN, AND HISTORY SPRAYED TO DEATH: PATH DEPENDENCE, LOCK-IN, AND PEST CONTROL STRATEGIES	<i>Journal of Law and Economics</i>	11(1)	1995	121
3 Cowan and Gunby		<i>Economic Journal</i>	106 (436)	1996	54
4 Martin and Sunley	PATH DEPENDENCE AND REGIONAL ECONOMIC EVOLUTION	<i>Journal of Economic Geography</i>	6 (4)	2006	47
5 Baron, Burton, and Hannan	ENGINEERING BUREAUCRACY: THE GENESIS OF FORMAL POLICIES, POSITIONS, AND STRUCTURES IN HIGH-TECHNOLOGY FIRMS INDUCED INNOVATION, EVOLUTIONARY THEORY, AND PATH DEPENDENCE: SOURCES OF TECHNICAL CHANGE	<i>Journal of Law, Economics, and Organization</i>	15 (1)	1999	41
6 Rutan		<i>Economic Journal</i>	107 (444)	1997	38
7 Anderlini and Ianni	PATH DEPENDENCE AND LEARNING FROM NEIGHBORS DEAGRARIANIZATION AND RURAL EMPLOYMENT IN SUB-SAHARAN AFRICA: A SECTORAL PERSPECTIVE	<i>Games and Economic Behavior</i>	13 (2)	1996	35
8 Bryceson		<i>World Development</i>	24 (1)	1996	35
9 Herrel and Humphries	WOMEN'S LABOR-FORCE PARTICIPATION AND THE TRANSITION TO THE MALE-BREADWINNER FAMILY, 1790-1865	<i>Economic History Review</i>	48 (1)	1995	35
10 Witt	"LOCK-IN" VS. "CRITICAL MASSES" - INDUSTRIAL CHANGE UNDER NETWORK EXTERNALITY	<i>International Journal of Industrial Organization</i>	15 (6)	1997	31
				Toplam	684

TABLE B: Patikaya bağımlılık literatüründe en önemli 10 makalenin ISI Web of Knowledge veri tabanındaki atf sayıları

YAZAR(LAR)	MAKALE BAŞLIĞI	YAYIMLANDIĞI DERGİ	CİLT (SAYI)	YAYIN YILI	ATIF SAYISI
1 David	CLIO AND THE ECONOMICS OF QWERTY	<i>American Economic Review</i>	75 (2)	1985	915
2 Arthur	COMPETING TECHNOLOGIES, INCREASING RETURNS, AND LOCK-IN INCREASING RETURNS, PATH DEPENDENCE, AND THE STUDY OF POLITICS	<i>Economic Journal</i>	99 (394)	1989	815
3 Pierson	CULTURAL BELIEFS AND THE ORGANIZATION OF SOCIETY	<i>American Political Science Review</i>	94 (2)	2000	397
4 Grief	PATH DEPENDENCE IN HISTORICAL SOCIOLOGY	<i>Journal of Political Economy</i>	102 (5)	1994	247
5 Mahoney	SHARED MENTAL MODELS - IDEOLOGIES AND INSTITUTIONS	<i>Theory and Society</i>	29 (4)	2000	162
6 Denzau and North		<i>Kyklos</i>	47 (1)	1994	144
7 Liebowitz and Margolis	PATH DEPENDENCE, LOCK-IN, AND HISTORY WHY ARE INSTITUTIONS THE "CARRIERS OF HISTORY": PATH DEPENDENCE AND THE EVOLUTION OF CONVENTIONS	<i>Journal of Law and Economics</i>	11(1)	1995	121
8 David	SPRAYED TO DEATH: PATH DEPENDENCE, LOCK-IN, AND PEST CONTROL STRATEGIES	<i>Structural Change and Economic Dynamics</i>	5 (2)	1994	Veri Yok
9 Cowan and Gunby	"LOCK-IN" VS. "CRITICAL MASSES" - INDUSTRIAL CHANGE UNDER NETWORK EXTERNALITY	<i>Economic Journal</i>	106 (436)	1996	54
10 Witt		<i>International Journal of Industrial Organization</i>	15 (6)	1997	31
				Toplam	2886

KAYNAK: ISI Web of Knowledge © <http://www.isiknowledge.com> Ekim 2009

Bu mantıkla ISI'nin veri tabanı ile oynarsanız başka bir sonuca daha ulaşıyorsunuz: *ISI Web of Knowledge*'ta makalelerin anahtar kelimeleri yanlış kodlanmış. ISI'nin veri tabanından patikaya bağımlılık alanında en çok atıf alan 10 makalenin ismini istediğimizde kullanmakta olduğumuz yazılım bize patikaya bağımlılık alanındaki en önemli iki makaleyi vermiyor. Bu makaleler Paul David ve Brian Arthur'a ait. Oysa David ve Arthur'un sayısız çalışması bu literatürün doğru anlaşılması noktasında büyük öneme sahip.

PANEL VIII

En çok atıf alan 3 patikaya bağımlılık makalesinin toplumsal bilimler ve toplumsal olmayan bilimler alanlarından aldığı atıf sayıları

Paul David 1985 "Clio and the Economics of QWERTY" *American Economic Review* 75 (2)

Tüm bilimler	915
Toplumsal Olmayan Bilimler	424

Brian Arthur 1989 "Competing Technologies and Lock-in" *Economic Journal* 99 (439)

Tüm Bilimler	815
Toplumsal Olmayan Bilimler	446

Avner Grief 1994 "Cultural Beliefs and the Organization of Society" *Journal of Political Economy* 102 (5)

Tüm Bilimler	353
Toplumsal Olmayan Bilimler	24

KAYNAK: *ISI Web of Knowledge* © <http://www.isiknowledge.com> Ekim 2009

Bu düzeltmeyi yaptıktan sonra acaba bu makalelerin "iktisadın ötekileri" tarafından ne sıklıkla kullanıldığı meselesine gelelim. Acaba fizikçiler, kimyacılar ve beşeri bilimler alanında yapılan çalışmalar evrimci iktisat alanında yapılan çalışmalarını ne yoğunlukla takip ediyorlar?

PANEL VIII iktisat alanında en önemli üç patikaya bağımlılık makalesinin toplumsal bilimciler ve doğal bilimciler tarafından ne sıklıkla kullanıldığını gösteriyor. Buna göre özellikle David ve Arthur'un meraklılarının yarısına yakınının "iktisadın ötekileri" arasından olduğu göze çarpıyor.

SONUÇLAR

Doğa bilimleri ile diğer araştırma alanları (ve özellikle iktisat) arasındaki kolonileştirme ilişkisi (Fine 1999 ve Lazear 2000) karmaşıklaşmıştır.

Son birkaç on yıldır, sosyal bilimler ve doğa bilimleri arasındaki ilişkinin yönü büyük ölçüde tersine döndü. Artık sosyal bilimler de genel bilim literatürüne yöntem ve bulgularıyla katkılar yapıyor. Hâlbuki 19. yüzyıldan beri, özellikle iktisat teorisi, büyük ölçüde fizik epistemolojisinin izinden giden, bir anlamda onun yörüngesinde faaliyette bulunan bir araştırma alanı idi. Artık iktisat ve evrimci iktisat bilim çevreleri içindeki etkileşimde ağırlığını daha önce hiç olmadığı kadar hissettiriyor. Bu da gösteriyor ki doğa bilimleri ve diğer araştırma alanları arasındaki yöntem alışverişi tek yönlü bir ilişki değildir. İktisat doğa bilimlerini yöntemsel düzlemde etkilemektedir.

Evrimci iktisat bağımsız bir araştırma alanı olarak otonomi kazanmış durumda.

Evrimci iktisat ilgilendiği konular, uyguladığı yöntemler ve ulaştığı sonuçlar itibariyle bağımsız bir fikir alt yapısına sahip. Bu anlamıyla evrimci iktisat diğer evrim bilimlerinden kısmen bağımsız hale gelmiş durumda. Öyle ki evrimci biyologların yürüttüğü tartışmalar çoğu zaman evrimci iktisatçıların yürüttüğü tartışmalarla karşılaştırılmayacak düzeyde farklılıklar taşıyor. Bu da şunu gösteriyor: evrimci iktisatçıları arasında uzmanlaşma artmıştır. Evrimci iktisatçıları özgün bir takım problemlerle uğraşıyorlar. Bu problemler, çoğu zaman, biyologların uğraştığı problemlerin “ontolojik olarak” uzağında yer alıyor. Arada paralellikler çizmek kimi zaman oldukça zor. Bu koşullar altında iktisadın güncel evrim teorisine yapacağı orijinal katkılar var diyebiliriz. Gerçekten de evrimci iktisat ile diğer alanlar arasındaki etkileşimin artmasına paralel olarak iktisadın diğer alanlara katkısı da artmıştır.

Evrim teorisi “sadece bir teori” değildir. Evrimci iktisat da “sadece bir teori” değildir.

Elde ettiğimiz veriler gösteriyor ki evrimci iktisat “öteki”siyle olan sorununu aşmaya başlamıştır. Yani, iktisat kendi alanı dışındaki çalışmalarla etkileşime girmiş, bu ilişki kompleks bir yapıya dönüşmüştür. Başka bir ifade ile iktisatçıları diğer araştırma alanlarının bulgu ve yöntemlerini kullandığı gibi, diğer alanlara yöntem ve bulgularıyla katkı sağlamaktadır. Ancak bu durumun güncel evrim teorisi ve ötekisi için geçerli olduğunu söylemek tam olarak mümkün değildir. Zira evrim teorisinin de kendi ötekisiyle olan sorununu çoktan aşması gerekirken, “akıllı tasarım” ve evrim teorisi arasındaki tartışma ve çelişkiler sürmektedir. Evrimci iktisatçıları için bu tartışmalar büyük ölçüde bağlayıcı olmaktan çıkmıştır. İktisatçı gözüyle bakarsak, evrim teorisi “ötekisi” ile olan çekişmesine son vermeli, en azından felsefi düzlemde birbirinden öğrenecekleri olduğunu hatırlamalıdır.

Burada iki noktanın önemli olduğu kanısındayım. Birincisi şu: Bilimlerden teori kurmanın ötesinde bir katkı beklenmemelidir. Bilimlerin görevi teori üretmektir. Evrim teorisini “sadece bir teori” olduğunu ileri sürerek küçük görenlere sormak gerekiyor: *ISI Web of Knowledge, RePec, Google* ya da buna benzer herhangi bir arama motorunu kullanarak “iktisat teorisi” ya da “sosyal teori” anahtar kelimelerinin kullanılma sıklığını deneyin. Karşınıza ciddi rakamların çıktığını göreceksiniz. Bu durumda iktisat ve sosyoloji öğreten okullardaki çabayı ve birikimi “iktisat ve sosyoloji sadece birer teori olduğu için” geçersiz mi sayacağız?

İkinci önemli nokta ise şudur: din ve bilimler ilişkisi iki tarafın da kazançlı çıkabileceği metafor alışverişlerinin yaşanabileceği iki araştırma alanıdır. Bu alanlarda araştırma yapanların emeklerinin bütün bilimler ve disiplinler için ciddi katkılarda bulduklarını unutmamamız gerekiyor. Kanımca, evrim teorisi ve akıllı tasarımcılar arasındaki çekişme evrim teorisyenleri ile *akıllı tasarımın finansörleri ve bunun yarattığı endüstri* arasındaki kavgaya dönüşmüştür. Buradan bir kazananın çıkma olasılığı gittikçe azalmakta, tartışmaların sonucunda çoktandır gündemimizde olmayan pozitivizm daha çok sebeplenen taraf olmaya başlamış gibi görünmektedir [3]. Entelektüelizm bir bütün olarak görülmeli, tarafların birbirlerine yönelik kibrinin yerini daha çok empati, daha çok takdir ve daha çok karşılıklı merak almalıdır.

SONNOTLAR

[1] “Kendiliğinden düzen” (*spontaneous order*) kavramının doğa bilimcileri tarafından daha çok tercih edildiği düşünülebilir. Fakat buradaki sorun da toplumsal bilimcilerin bu kavrama olan ilgisinin yoğunluğunun düşük olmasıdır.

[2] “Patikaya bağımlılık kavramı toplumsal bilimler dışındaki alanlarda ne şekilde ve hangi içerikle kullanılıyor?” sorusuna bu çalışmada girmiyorum. Fizik, kimya ve mühendislik alanlarındaki çalışmaları incelemek ayrı bir uzmanlaşma gerektiriyor. Bunu yapmanın en iyi yolu muhtemelen bu içeriği fizikçilerle, kimyacılarla ya da mühendislerle yapmaktır kanısındayım.

[3] “Bilim nedir?”, “Metafizik nedir?” “Bilimi ve metafiziği birbirinden hangi ölçütlere göre ayırabiliriz?” gibi soruları son yıllarda daha sık duyar olduk. Bu da bize bilim felsefesindeki ünlü “pozitivizm tartışmaları”nı hatırlatıyor. (Bu konuda bkz. Adorno *et al.* 1976.)

KAYNAKÇA

Adorno *et al.* 1976. *The Positivist Dispute in German Philosophy* (London: Heineman).

Arthur, B. 1990. “Complexity and the Economy” *Science* Nisan.

Arthur, B. 1999. “Positive Feedbacks in the Economy” *Scientific American* Şubat.

Blaug, M. 2001. “No History of Ideas, Please, We’re Economists” *Journal of Economic Perspectives* 15 (1).

Çakır, N. 1998. *Physics and Economics* (İstanbul: Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları).

David, P. 1997. “Path Dependence and the Quest for Historical Economics: One More Chorus of the Ballad of QWERTY” *University of Oxford Discussion Papers in Economic and Social History* No: 20.

Diamond, A. 1989. “Most-Cited Economics Papers and Current Research Fronts” *Current Contents* 21.

Fine, B. 1999. “The Question of Economics: Is It Colonizing the Social Sciences?” *Economy and Society* 28.

Fullbrook, E. 2006. *The Crisis in Economics: The Post-Autistic Economics Movement* (London: Routledge).

Georgescu-Roegen, N. 1971[1999] *The Entropy Law and the Economic Process* (iUniverse).

Gould, S. J. 1995. *Darwin ve Sonrası* (Ankara: TÜBİTAK).

Hogdson, G. 2005. “Decomposition and Growth: Biological Metaphors in Economics from the 1880s to the 1980s” *Evolutionary Principles of Economics* Der.: K. Dopfer (Cambridge: Cambridge University Press).

Huyck, van J., R. C. Bottailo ve F. Rankin. 1997. “On the Origin of Convention: Evidence from Coordination Games” *Economic Journal* 107 (442).

- Kim, E. H., Morse, A., Zingales, Z. 2006. "What Has Mattered to Economics Since 1970?" *Journal of Economic Perspectives* 20 (4).
- Klaes, M. 2004. "Ontological Issues in Evolutionary Economics" *Journal of Economic Methodology* 11 (2).
- Klamer, A. 2007. *Speaking of Economics: How to Get in the Conversation* (London: Routledge).
- Lazear, E. P. 2000. "Economic Imperialism" *Quarterly Journal of Economics* 115.
- Lawson, T. 2003. *Reorienting Economics* (London: Routledge).
- Marshall, A. 1890 [1961]. *Principles of Economics* (London: Macmillan Co.)
- Marshall, A. 1898. "Mechanical and Biological Analogies in Economics" İnde: A. C. Pigou 1925. *Memorials of Alfred Marshall* (London: Macmillan Co.)
- McCloskey, D. 1994. *Knowledge and Persuasion in Economics* (Cambridge: Cambridge University Press).
- McCloskey, D. 2002. *The Secret Sins of Economics* (Chicago: Prickly Paradigm Press).
- McCloskey, D. 2006. *Bourgeois Virtues: Ethics for an Age of Commerce* (Chicago: Chicago University Press).
- Özveren, E. 2007. *Kurumsal İktisat* (Ankara: İmge Yayınları.)
- Veblen, T. 1898. "Why Economics is not an Evolutionary Science" *Quarterly Journal of Economics* 12.
- Veblen, T. 1899 [1994]. *The Theory of Leisure Class* (Penguin Classics).
- Veblen, T. 1961. *The Place of Science in Modern Civilization* (NY: Russell & Russell).
- Yalçıntaş, A. 2009. *Intellectual Paths and Pathologies: How Small Events in Scholarly Life Accidentally Grow Big* (Rotterdam: Erasmus University Rotterdam: <http://repub.eur.nl/resource/publication:17074/index.html>)
- Young, P. 1993. "The Evolution of Conventions" *Econometrica* 61.